

Філологічні науки

УДК 811.11

Куценко Вікторія Анатоліївна

студентка магістратури

Київського національного університету культури і мистецтв

Куценко Виктория Анатольевна

студентка магистратуры

Киевского национального университета культуры и искусств

Kutsenko Victoria

Magistracy Student of the

Kyiv National University of Culture and Arts

СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТІВ

СТРАТЕГИИ ПЕРЕВОДА ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИХ

ТЕКСТОВ

STRATEGIES FOR TRANSLATION OF PUBLIC-POLITICAL TEXTS

***Анотація.** У статті проведено аналіз перекладацьких стратегій з метою дослідження їх застосування при перекладі суспільно-політичних текстів.*

***Ключові слова:** переклад, перекладацькі стратегії, суспільно-політичний текст, перекладацькі трансформації.*

***Аннотация.** В статье проведен анализ стратегий перевода с целью исследования их применения при переводе общественно-политических текстов.*

***Ключевые слова:** перевод, переводческие стратегии, общественно-политический текст, переводческие трансформации.*

***Summary.** The article analysis translation strategies to study their application in the translation of socio-political texts.*

Key words: *translation, translation strategies, socio-political text, translation transformations.*

Однією з важливих проблем, які постають перед перекладачем є вироблення ефективної перекладацької стратегії, певного алгоритму дій, який усвідомлено підбирається перекладачем для перекладу певного тексту, або текстів суспільно-політичного характеру. XXI ст. – час політичних змін і переходів від одних політичних режимів до інших. Ці зміни, викликані соціальними і культурними факторами, що тягнуть за собою необхідні зміни в мовній системі, яка не стоїть на місці, а пристосовується до тієї суспільно-політичної реальності, яка панує в колі використання певної мови. Важливу роль в цьому середовищі відіграють політичні промови, звернення, наративи, які спрямовані на те, щоб зацікавити народні маси. Це в свою чергу свідчить про важливість правильної побудови перекладу текстів суспільно-політичного характеру, для якої необхідним є вміння використання перекладацької стратегії. Отже, актуальність обраної теми зумовлює необхідність вивчення практичного застосування перекладацьких стратегій інтерпретацій текстів суспільно-політичного характеру.

Методика дослідження обумовлена метою роботи та має комплексний характер, який полягає у порівняльному аналізі суспільно-політичних текстів мовою оригіналу та мовою перекладу та їх лінгвістичному аналізі.

Наукова новизна полягає у здійсненні дослідження оптимальної стратегії перекладу англomовних українських засобів масової інформації, та виділені особливостей при перекладі цих текстів.

Терміносполучення «*стратегія перекладу*» відноситься до числа найбільш багатозначних терміносполучень, використовуваних в перекладознавстві. Суть стратегії полягає в плануванні майбутньої діяльності, її підготовці до певних умов і, відповідно, до визначеної мети. Цілком очевидно, що будь-яке планування діяльності, а саме воно і складає суть стратегії, передбачає врахування умов здійснення цієї діяльності.

Серед провідних науковців, що займалися вивченням питання перекладацьких стратегій слід зазначити *В. С. Виноградова, В. Н. Комісарова, І. С. Алексєєву, В. М. Ілюхіна, В. В. Сдобнікова, А. Д. Швейцера, Л. Л. Нелюбіна, Я. І. Рецкера, А. Chesterman, W. Lorscher, L. Venuti.*

Бурукіна О.А. дає таке визначення перекладацької стратегії як «*план послідовних дій перекладача, спрямований на переклад конкретного тексту*» що визначається певною стратегічною цілю, та виконується враховуючі всі важливі критерії та принципи чітко окреслених перекладацьких обставин [3]. Зважаючи на це стратегія перекладу являє собою свідомо або підсвідомо продумані дії перекладача, які він ставить на меті.

Таким чином, існує два види перекладацьких стратегій – макростратегія (способи вирішення ряду перекладацьких завдань) і мікростратегія (способи вирішення однієї задачі).

З метою наукового опису вчені виділяють лише базові елементи в структурі перекладу. Найбільш проста схема стратегій включає розуміння і перекладацькі трансформації, більш розгорнута модель містить: 1) підготовчий етап (передперекладацький аналіз); 2) перевираз, або варіативний пошук засобів перекладу, спрямований на відтворення інваріанта змісту в перекладі; 3) аналіз результатів перекладу (постперекладацький аналіз).

Насправді стратегія перекладу може включати безліч етапів або, навпаки, складатися тільки з етапу перекладацьких трансформацій. На кожному етапі перекладу існують свої особливості, серед яких: з'ясування жанрово-стильової приналежності тексту, розподіл усіх прогнозувань, стратегія проб і помилок, стратегія передачі часової дистанції, стратегія компенсуючих модифікацій тощо.

У перекладознавстві стратегія передбачає вибір загальних орієнтирів, критеріїв перекладу, якими керується перекладач у своїй роботі. Поширені

перекладацькі стратегії – одомашнення «*domestication*» (адаптування до рідної мови та культури) та очуження «*foreignisation*» (привнесення елементів чужої мови та культури) [4].

Е. Г. Поломских та *В. В. Барсукова* виділяють чотири основні етапи стратегії при роботі з перекладом: орієнтаційно-аналітичний етап; етап планування перекладацької діяльності та імовірнісного прогнозування результатів перекладу; операційний етап; етап контролю та оцінки.

Отже, перекладацька стратегія – метод виконання перекладацького завдання, що полягає в адекватній передачі з іноземної мови на мову перекладу комунікативної інтенції відправника, з урахуванням культурологічних та особистісних особливостей оратора, базового рівня, мовної надкатегорії та підкатегорії.

Суспільно-політичні тексти різноманітні в стилістичних і жанрових відносинах. У загальних рисах їх можна розділити на три основні групи: 1) документально-ділові тексти (конституції і законодавчі акти); 2) інформаційно-описові тексти (інформаційні замітки, довідкові тексти, історичні описи і огляди тощо); 3) публіцистичні тексти у вузькому сенсі слова (промови, статті тощо).

Кожній групі цих текстів характерний свій особливий лексикон. До документально-ділових текстів відноситься велика кількість кліше, спеціальна термінологія, реалії; інформаційно-описові тексти пов'язані з повідомленнями про поточні події, відповідно вони містять багато термінів, історичних реалій, власних імен тощо; для публіцистики характерна різноманітність емоційно – забарвлених елементів, образні вислови, синтаксичні фігури, цитати тощо.

Важливу і невід'ємну роль відіграють стилістичні особливості при перекладі. Саме вони допомагають перекладачеві відтворити цілісність і образність тексту, зберігаючи зміст, структуру, емоційність, унікальність та самобутність повідомлення.

Складниками реалізації стратегії можуть бути різноманітні перекладацькі трансформації – перетворення, за допомогою яких здійснюється перехід від одиниць мови оригіналу до одиниць мови перекладу. Перекладацькі трансформації – суть процесу перекладу, бо він і є міжмовною трансформацією. Існують різні їх визначення і класифікації. На думку *Я.Рецкера*, трансформації – це «*прийоми логічного мислення, за допомогою яких ми розкриваємо значення слова іноземної мови у контексті та знаходимо його відповідність у мові перекладу, що не збігається із словниковою*» [8]. Подібно до цього, *Л.Бархударов* вважає трансформаціями «*численні і якісно різноманітні міжмовні перетворення, що здійснюються задля досягнення адекватності перекладу всупереч незбігам у формальних і семантичних системах двох мов*» [2].

Грамматичні трансформації - це в першу чергу перебудова пропозиції (зміна його структури) і всілякі заміни - як синтаксичного, так і морфологічного порядку.

При зіставленні граматичних категорій і форм англійської та українських мов зазвичай виявляються такі явища: 1) відсутність тієї чи іншої категорії в одній з мов; 2) частковий збіг; 3) повний збіг. Отже, існує необхідність використання таких граматичних трансформацій, як заміни, перестановки, додавання, опущення, тощо, а також таких лексичних трансформацій, як диференціація, конкретизація та генералізація значень, смисловий розвиток, антонімічний переклад тощо.

Щоб оволодіти майстерністю перекладу суспільно-політичних текстів, перекладачеві важливо знати структуру перекладацької діяльності, знати і вміти користуватися граматичними та лексичними трансформаціями, знати всі рівні і підрівні на яких здійснюється реалізація перекладацького процесу. Отже, перекладацькі стратегії текстів суспільно-політичного характеру мають такий вигляд:

- 1) розпізнавання слів і структури тексту;
- 2) досягнення поглибленого розуміння тексту;

- a. розуміння слів і словосполучень,
  - b. розуміння пропозицій,
  - c. розуміння сверхфразної єдності,
  - d. розуміння всього тексту в цілому;
- 3) рівноцінна передача сприйнятої смислової та стилістичної інформації оригіналу за допомогою засобів мови перекладу;
  - 4) заключна оцінка виконаного перекладу в рамках контексту з опорою на понятійний апарат;
  - 5) досягнення перекладачем повного розуміння тексту в ході перекладацько-аналітичної діяльності.

Також існує перспектива подальшого дослідження питання, тому як поняття «перекладацька стратегія» не вивчено до кінця і досі не існує ідеального алгоритму дій, що максимально спростили б та допомогли перекладачеві зробити ідеальний переклад текстів суспільно-політичного характеру, попит на які невпинно зростає через свою гостроту питання та актуальність подій.

Література

1. Алексеева И. С. Введение в переводоведение : учеб. пособие для студ. филол. и лингв. фак. высш. учеб. заведений / И. С. Алексеева. – СПб. : Филологический факультет СПбГУ; М. : Издательский центр “Академия”, 2004. – 352 с.
2. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода) - М.: «Международ. отношения», 1975. - 240 с.
3. Бурукина О. А. Коннотативность как универсальное свойство языка и дискурса / Вестник. Серия: Гуманитарные и социальные науки. 2011. № 3. С. 154-158.
4. Вторник, А. О «стратегии перевода» / А.Г. Витренко // Вестник МГЛУ. – 2008. – Вып. 536.: Сопоставительная лингвистика и вопросы перевода. – 17 с.

5. Гуськова Т.Н., Зиброва М. . Трудности перевода общественно-политического текста с английского языка: Учебное пособие для институтов и факультетов иностр. яз.- М., 2000. – 228 с.
6. Комиссаров В.Н. Общая теория перевода. Москва "ЧеРо", "Юрайт" 2000. – 136 с.
7. Коптілов, Віктор Вікторович. Теорія і практика перекладу : Навч. посібник. – Київ : Юніверс, 2003 . – 280 с.
8. Рецкер Я. И .. Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвистической теории перевода. - М.: "Р.Валент», 2006. – 240 с.